

Број: 01-350-15/07
Датум: 21.12.2007. године

На основу члана 115. став 1. Закона о електричној енергији ("Службени гласник Републике Српске" број: 66/02, 29/03, 86/03, 111/04 и 60/07), члана 18. став 1. Статута Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 41/04 и 67/07), члана 37. став 1. тачка 4. Пословника о раду Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 96/04), члана 49. став 1, а у вези са чланом 116. Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку ("Службени гласник Републике Српске" број 61/05), и члана 72. став 1. Правилника о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби ("Службени гласник Републике Српске" број 71/05), у другом тарифном поступку, по захтјеву за одобрење цијена на прагу електрана подносиоца Мјешовити холдинг "Електропривреда" Републике Српске, Требиње, Зависно предузеће "Електродистрибуција" акционарско друштво Пале, Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске на 19. (деветнаестој) редовној сједници одржаној 21.12.2007. године донијела је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

о утврђивању цијене електричне енергије на прагу електрана

1. Подносиоцу захтјева Мјешовити холдинг "Електропривреда" Републике Српске, Требиње, Зависно предузеће "Електродистрибуција" акционарско друштво Пале утврђује се потребан годишњи приход за:
  - а) ХЕ Месићи у износу од 1.078.810 КМ за годишњу производњу од 18.722.524 kWh уз средњу годишњу расположиву снагу од 3.112 kW и на основу тога израчунату укупну просјечну (једнокомпонентну) цијену електричне енергије на прагу електране у износу од 0,0576 КМ/kWh, која у двокомпонентном моделу има сљедећу структуру:
    - јединична цијена капацитета у износу од 300,28 КМ/kW годишње и
    - јединична цијена произведене електричне енергије у износу од 0,0077 КМ/kWh.
  - б) ХЕ Богатићи у износу од 1.497.201 КМ за годишњу производњу од 34.240.780 kWh уз средњу годишњу расположиву снагу од 7.422 kW, и на основу тога израчунату укупну просјечну (једнокомпонентну) цијену електричне енергије на прагу електране у износу од 0,0437 КМ/kWh, која у двокомпонентном моделу има сљедећу структуру:
    - јединична цијена капацитета у износу од 115,10 КМ/kW годишње и

- јединична цијена произведене електричне енергије у износу од 0,0188 KM/kWh.
2. Просјечна цијена електричне енергије намијењене за снабдијевање неквалификованих купаца у Републици Српској износи:
    - на прагу ХЕ Месићи 0,0534 KM/kWh.
    - на прагу ХЕ Богатићи у износу од 0,0317 KM/kWh,
  3. Цијене из тачке 2. диспозитива овог рјешења примјењује се за обрачун просјечне пондерисане цијене електричне енергије на прагу електрана ради утврђивања тарифних ставова за неквалификоване купце у Републици Српској почев од 01.01.2008. године.
  4. Ово рјешење је коначно.
  5. Диспозитив овог рјешења објављује се у "Службеном гласнику Републике Српске", а рјешење са образложењем на огласној табли и интернет страници Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске.

Образложење

Чланом 23. алинеја 2. Закона о електричној енергији (у даљем тексту: Закон) дато је у надлежност Регулаторној комисији за енергетику Републике Српске (у даљем тексту: РЕРС да пропише методологију и критеријуме за утврђивање цијена снабдијевања неквалификованих купаца електричном енергијом, а чланом 115. став 1. истог Закона да утврди структуру цијене и укупну цијену електричне енергије на прагу електрана. На основу наведених одредби РЕРС је донио Правилник о тарифној методологији и тарифном поступку - у даљем тексту: Правилник (Службени гласник Републике Српске број 61/05), који у члану 6. прописује основна начела, на којима се темељи тарифна методологија и поступак одобравања тарифа и према којима, цијене морају бити правичне, оправдане, недискриминирајуће, утемељене на објективним критеријумима и засноване на оправданим трошковима, те одређене на транспарентан начин. РЕРС је такође донијела Правилник о извјештавању ("Службени гласник Републике Српске" број 61/07), те Одлуку о одређивању образаца захтјева за одобрење цијена и тарифа и образаца за техничке и финансијске податке ("Службени гласник Републике Српске" број 65/05 и 59/07), којима су прописане обавезе корисника дозволе за обављање електроенергетских дјелатности у погледу достављања извјештаја, података, информација и других докомената, те начин и форму достављања образаца захтјева и образаца за техничке и финансијске податке за потребе тарифног поступка.

У циљу одређивања цијене електричне енергије на прагу електране у овом поступку, утврђиван је потребни приход који, према одредабама чланова 8-27 Правилника, представља збир трошкова рада и одржавања (пословни расходи), обрачунате амортизације, одобреног поврата на уложена средства, а све наведено умањено за остале приходе остварене коришћењем средстава укључених у регулативну основу и припадајућих трошкова који су већ укључени у одобрене трошкове. Јединична (укупна, једнокомпонентна)

цијена на прагу електране утврђује се као однос потребног прихода и обима производње електричне енергије одређеног у складу са правилима билансирања (планирања) и оптималног коришћења капацитета.

Према члану 48. Правилника ова цијена може се утврдити као двокомпонентна која се састоји од:

- a) јединичне цијене снаге која представља однос укупних фиксних трошкова, (укључујући одобрени поврат) и расположиве снаге и
- b) јединичне цијене енергије обрачунате као однос укупних варијабилних трошкова и обима производње електричне енергије одређеног у складу са правилима билансирања и оптималног коришћења капацитета.

Мјешовити холдинг "Електропривреда" Републике Српске, Требиње, Зависно предузеће "Електродистрибуција" акционарско друштво Пале (у даљем терксту: подносилац захтјева) је дана 05.07.2007. године је поднијело захтјев за одобрење цијена на прагу електране за **ХЕ Месићи** који је у РЕРС-у заведен под бројем 01-350-1/07 и захтјев за одобрење цијене на прагу електране **ХЕ Богатићи** који је у РЕРС-у заведен под бројем 01-351-2/07, уз који је достављена пратећа документација и прописани обрасци са техничким и финансијским подацима, прописане Правилником о извјештавању. Даном 13.07.2007. године РЕРС је доставио обавјештење подносиоцу захтјева о његовој обавези да обавијести све своје купце о поднесеном захтјеву, како је прописано чланом 94. Правилника.

Након прегледа поднесеног захтјева са пратећом документацијом, утврђено је да захтјев није комплетан, па је на основу члана 32. став 1. Закона и 89. став 1. Правилника, од подносиоца тражено да допуни захтјев достављањем образложења и документације путем поште.

Иако подносилац захтјева у остављеном року није доставио све потребне податке, РЕРС је одлучио да се проведе други тарифни поступак имајући у виду да ће се на формалној расправи подносиоцу захтјева омогућити да докаже оправданост и утемељеност свог захтјева прилагањем додатне документације и давањем изјава овлашћених представника подносиоца. РЕРС је на 11. редовној сједници одржаној 14.08.2007. године донио Одлуку број Р-11-404-109/07 о провођењу другог тарифног поступка. Овом одлуком утврђено је мјесто, вријеме и предмет одржавања формалних расправа, рокови достављања коментара јавности, услови и критеријуми за стицање статуса умјешача у поступку, те одређен водитељ поступка. О свему овоме јавност је обавјештена путем обавјештење за јавност које је објављено на интернет страници РЕРС-а и писаном медију.

До истека назначеног рока за подношење захтјева за стицање статуса умјешача захтјеве су доставили: Мјешовити холдинг „Електропривреда“ Републике Српске Матично предузеће а.д. Требиње (у даљем тексту: МХ ЕРС МП) и Институција Омбудсмана за заштиту потрошача у Босни и Херцеговини (у даљем тексту Омбудсман за заштиту потрошача). МХ ЕРС МП свој захтјев за стицање статуса умјешача у свим поступцима заснива на чињеници да је као матично предузеће оснивач зависних електроенергетских предузећа која су подносиоци захтјева и уједно је и већински власник капитала у тим предузећима, те располаже подацима и чињеницама од значаја за тарифни поступак. Омбудсман за заштиту потрошача у Босни и

Херцеговини је поднио захтјев за стицање статуса умјешача у свим поступцима. Захтјев заснива на чињеници да је Омбудсман за заштиту потрошача независна институција, успостављена са циљем да промовише добро и ефикасно провођење политике заштите потрошача у БиХ и субјект одговоран за заштиту потрошача у Босни и Херцеговини. РЕРС је размотрио поднесене захтјеве за стицање статуса умјешача и оцијенио да су основани и да испуњавају прописане критеријуме. РЕРС је на 12. редовној сједници одржаној 23.08.2007. године донио Рјешење број Р-12-418-123/07 којим се усваја захтјев МХ ЕРС МП и Рјешење број Р-12-418-124/07 којим се усваја захтјев Омбудсмана за заштиту потрошача и утврђује статус умјешача у другом тарифном поступку ради одобравања цијена и тарифа електричне енергије по захтјевима свих електроенергетских предузећа у Републици Српској. Умјешач Омбудсман за заштиту потрошача у БиХ није учествовао на формалној расправи у овом поступку.

Формална расправа, која је била отворена за јавност, одржана је 21.09.2007 године. На њој су разматрана питања која су дефинисана на припремној расправи одржаној 31.08.2007. године, а од заступника ЕД Пале затражено је да документују оправданост позиција у свом захтјеву ради укључивања у потребни приход за МХЕ Месићи и МХЕ Богатићи. За питања која нису расправљена на формалној расправи, водитељ поступка је омогућио подносиоцу да у остављеним роковима достави потребну документацију и детаљна писмена образложења.

У свом захтјеву за одобрење цијене на прагу електране достављеном РЕРС-у 05.07.2007. године и допуњеном 10.08.2007. године, 13.08.2007. године и 18.09.2007. године, за ХЕ Месићи је захтијевана укупна просјечна цијена на прагу електрана од 0,06352 КМ/кWh, а за МХЕ Богатићи 0,04909 КМ/кWh.

Свој захтјев подносилац је заснивао на захтијеваном потребном приходу за обављање дјелатности којег чине:

- варијабилни трошкови за МХЕ Месићи за остварење плана производње од 19.156 МWh у износу 153.263 КМ; варијабилни трошкови за МХЕ Богатиће за остварење плана производње од 35.000 МWh електричне енергије у износу 52.008 КМ;
- фиксни трошкови рада и одржавања за МХЕ Месићи електране средње годишње расположиве снаге од 3.20 MW у износу 1.060.801 КМ; фиксни трошкови рада и одржавања за МХЕ Богатић електране средње годишње расположиве снаге од 7,74 MW у износу 1.668.331КМ;
- поврат на ангажовани капитал су стална средства по стопи од 3% на власнички капитал за МХЕ Месићи у износу 2.630, док за ХЕ Богатићи нема поврата на капитал;

Трошкови послова који се обављају у МХ ЕРС у захтјеву нису алоцирани на хидроелектране у базној години, а у захтјеву за одобрење цијене укључени су трошкови МХ ЕРС у оквиру фиксних трошкова.

Након детаљне анализе поднесеног захтјева са пратећом документацијом, као и изведених доказа на формалној расправи, водитељ поступка је извршио оцјену доказа појединачно и свих доказа заједно, имајући у виду резултате цјелокупног поступка и на основу члана 70. став 1. Правилника о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби сачинио Извјештај водитеља поступка са препоруком и доставио га РЕРС-у, као подлогу за

доношење коначне одлуке. Извјештај са препоруком је достављен и учесницима у поступку, те је објављен на огласној табли и интернет страници РЕРС-а. Остављена је могућност учесницима у поступку и заинтересованим лицима да могу поднијети своје коментаре у року од осам дана од дана достављања извјештаја.

У **Извјештају водитеља поступка** садржане су препоруке РЕРС-у за одобрење ставки у структури потребног прихода и енергетске вриједности на основу којих је утврђена препоручена укупна просјечна цијена на прагу електране у износу од 0,0563 КМ/кWh за ХЕ Месићи и 0,0427 КМ/кWh за ХЕ Богатићи.

Препоручен је потребни приход за обављање дјелатности производње електричне енергије за годишњу производњу од 19.156.382 кWh са средњом годишњом снагом од 3.112 кW у ХЕ Месићи у износу од 1.078.810 КМ, којег чине:

- варијабилни трошкови у износу од 144.235 КМ,
- фиксни трошкови рада и одржавања електрана, управе, општинских и заједничких послова у износу 866.059 КМ,
- поврат на ангажовани капитал у стална средства регулативне основе по стопи од 2% у износу 68.515 КМ.

Препоручен је потребни приход за обављање дјелатности производње електричне енергије за годишњу производњу од 35.043.816 кWh електричне енергије са средњом годишњом снагом од 7.422 кW у ХЕ Богатићи у износу од 1.461.047 КМ, којег чине:

- варијабилни трошкови за остварење плана производње у износу од 643.637 КМ,
- фиксни трошкови рада и одржавања електрана, управе, општинских и заједничких послова у износу 817.410 КМ,
- поврат на ангажовани капитал у стална средства регулативне основе по стопи од 2% на власнички капитал у износу 36.573 КМ.

Подносилац захтјева је, користећи могућност коментарисања, благовремено доставио коментаре на Извјештај водитеља поступка. Наведени коментари су се односили на:

- могућу производњу као основ за билансирање гдје подносилац предлаже да се годишња производња израчуна на бази просјека за пет календарских година, а што би резултирало производњом од 18.722.524 кWh за ХЕ Месићи и 34.240.780 кWh за ХЕ Богатићи,
- фер вриједност регулативне основе за ХЕ Богатићи у којој, рачунском грешком, није укључена вриједност сталних средстава признатих у регулативну основу у износу од 13.582 КМ, као и да се управна зграда (нето вриједност од 390.797 КМ) укључи у регулативну основу,
- трошкове рада и одржавања - трошкове зарада код чијег утврђивања треба узети у обзир усклађивање нивоа зарада у МХ ЕРС као и раст трошкова живота у 2007. години,
- трошкове општинских и заједничких послова у ХЕ Месићи који се у Извјештају препоручују као у захтјеву, а наведени су у износу оствареном у базној години.

MX EPC је као умјешач у овом поступку доставио коментаре који се тичу висине предложених трошкова рада у извјештајима водитеља поступка за сва производна електроенергетска предузећа у Републици Српској.

Након проведеног цјелокупног поступка, РЕРС је на основу чињеница и доказа садржаних у Извјештају водитеља поступка, те након разматрања коментара учесника у поступку, донио коначну одлуку.

Цијена електричне енергије на прагу електране подносиоцу захтјева, за обављање дјелатности производње електричне енергије у овом тарифном поступку је одобрена у складу са члановима 47-53. Правилника.

Могућа производња као основа за билансирање у Извјештају водитеља поступка одређена је на основу података о оствареној петогодишњој просјечној производњи, а на основу податка које је доставио подносилац, при чему је годишња производња одређена за период до претходног мјесеца у односу на мјесец израде биланса, а не календарска година.

Подносилац у достављеној примједби предлаже да се просјек доради на бази остварене производње за 5 календарских година, што би резултирало годишњом производњом од 18.722.524 kWh за ХЕ Месићи и 34.240.780 kWh за ХЕ Богатићи.

Примједба подносиоца се може уважити са становишта конзистентне примјене методологије за одређивање обима производње електричне енергије у складу са правилима билансирања и оптималног коришћења капацитета, како је прописано чланом 9. Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку, те РЕРС у овом тарифном поступку за израчунавање структуре и укупне цијене утврђује енергетске вриједности како слиједи:

- Годишња производња на прагу електране МХЕ Месићи износи 18.722.524 kWh, а расположива снага од 3.112 kW.
- Годишња производња на прагу електране МХЕ Богатић износи 34.240.780 kWh, а расположива снага од 7.422 kW.

Цијена електричне енергије на прагу електране одређена је на бази одобреног потребног прихода који је утврђен у складу са чланом 8-27 Правилника. Потребни приход обухвата збир оправданих трошкова рада и одржавања, трошкова амортизације сталних средстава, одобреног поврата на капитал, те обрачунатог пореза, умањен за остале приходе (приходи које подносилац остварује са лиценцираним средствима, а који није у функцији производње електричне енергије).

Чланом 18. Правилника дефинисана је **регулативна основа** као "нето вриједност ангажованих сталних средстава за обављање лиценциране дјелатности и нето вриједност трајних обртних средстава неопходних за редовно пословање".

Нето вриједност сталних средстава за производњу електричне енергије ХЕ Месићи, признатих у регулативну основу, износи 3.546.454 KM, а нето вриједност трајних обртних средстава 39.593 KM. Након умањења за годишњу амортизацију од 160.304 KM, вриједност регулативне основе је **3.425.743 KM**.

Прихвата се примједба подносиоца захтјева да је у табели 7. *Регулативна основа за ХЕ Богатић* направљена рачунска грешка и износ од 13.582 КМ - *Остала средства*, није укључен у вриједност сталних средстава признатих у регулативну основу. Нето вриједност сталних средстава потребних за производњу електричне енергије ХЕ Богатић признатих у регулативну основу износи 1.878.709 КМ. Одобрени износ нето вриједности трајних обртних средстава износи 67.227 КМ. Након умањења за годишњу амортизацију од 103.788 КМ вриједност регулативне основе је **1.842.148 КМ**.

Примједба подносиоца захтјева да се и Управна зграда (нето вриједност 390.797. КМ) укључи у регулативну основу је неоснована. У складу са одредбом члана 2. и чланова 18. и 19. Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку и одредбама Одлуке о јединственом регулаторном контном плану једнозначно су одређена стална средства која чине регулативну основу и на која се одобрава поврат. То су сва средства која су директно ангажована у производњи електричне енергије. Вриједност сталних средстава која предузеће користи за нормално функционисање предузећа, а која не учествују директно у производњи електричне енергије, не улази у регулативну основу. Таква су средства општинских и заједничких послова којима се признаје трошак амортизације, али се на њих не обрачунава поврат на капитал.

Чланом 29. Правилника прописано је да су предузећа дужна извршити рачуноводствено раздвајање дјелатности и поднијети извјештај по сегментима, за регулисану дјелатност и за остале дјелатности, као и заједничке послове. У првом тарифном поступку предузеће које није извршило рачуноводствено раздвајање дјелатности дужно је направити процјену припадајућих трошкова по дјелатностима (члан 112. Правилника)

Код ХЕ Месићи и ХЕ Богатићи у погонском књиговодству евидентирају се трошкови по организационим дијеловима, па је та евиденција у начелу коришћена код расподеле трошкова електрана. Трошкови који се нису могли приписати сегментима, остали су неалоцирани. Трошкови заједничких послова алоцирани су на сегмент за који се подноси захтјев на основу односа трошкова тога сегмента и укупних трошкова предузећа умањених за трошкове заједничких послова и неалоциране трошкове. Заједнички послови који се обављају за све сегменте су: баждарница, возни парк, услужни центар за купце, комерцијални послови, развојни послови, служба за развој информационог система, правни, кадровски итд.

Трошкови управе, општинских и заједничких послова који се обављају у Матичном предузећу МХ ЕРС су укључени у трошкове општинских и заједничких послова у подешавањима за годину примјене цијена. Распоређени су на сегменте на основу прихода од електричне енергије сваког сегмента и укупног прихода предузећа од електричне енергије. Исти је принцип примијењен код алокације трошкова на обје електране.

По члану 96. став 2. Правилника РЕРС има право да изврши процјену свих недостајућих података ради утврђивања трошкова нерегулисаних дјелатности. С обзиром да је подносилац поднио захтјев заснован на рачуноводствено раздвојеној дјелатности производње, са обрачуном трошкова на нивоу радне јединице, и примијенио рачуноводствену процјену за алокацију заједничких и општинских трошкова засновану на учешћу у приходу предузећа, РЕРС одобрава примијењени начин алокације. Овим се не даје

квалификација нивоа општих и заједничких трошкова на нивоу предузећа и припадајућег дијела распоређеног на радне јединице МХЕ Месићи и МХЕ Богатићи.

У вези са трошковима рада и одржавања, подносилац захтјева је тражио да му се признају као оправдани укупни трошкови производње електричне енергије ХЕ Месићи у износу од 1.214.177 КМ, а за ХЕ Богатићи у износу од 1.720.339 КМ. Анализирајући Извјештај водитеља поступка као и примједбе подносиоца захтјева и примједбе достављене од стране умјешача на износ предложених трошкова, РЕРС је извршио оцјену доказа и одредио се у погледу висине трошкова рада и одржавања као елемента потребног прихода на начин како је наведено у тексту који слиједи.

Трошкови материјала и енергената. За ХЕ Месићи заступник подносиоца се изјаснио да се у претходном тарифном поступку трошак материјала одобрио као варијабилан, али пошто се ради о режијском материјалу, у захтјеву је класификован као фиксни, док се код ХЕ Богатићи ради о припадајућем дијелу трошкова производње електричне енергије која се испоручује ЕП БиХ на име коришћења акумулације. С обзиром да трошкови нису настали у базној години, јер ЕП ФБИХ не фактурише енергију, није ни исказана као трошак енергије, него као остали фиксни трошак, а заступник подносиоца је потврдио да је трошак по својој природи варијабилан, РЕРС одобрава износ од **601.000 КМ** на име овог трошка за ХЕ Богатићи.

Трошкови рада - варијабилни дио. Након спровођења тарифног поступка, а на основу чињеница и доказа који су садржани у Извјештају водитеља поступка и коментарима учесника у поступку (коментар МХ ЕРС је заједнички за сва производна предузећа) на Извјештај, РЕРС на име варијабилног дијела трошкова рада одобрава износ од **41.377 КМ** за ХЕ Месићи и **29.383 КМ** за ХЕ Богатићи.

Трошкови рада - фиксни дио. РЕРС на име фиксног дијела трошкова рада одобрава износ од **456.994 КМ** за ХЕ Месићи и **371.734 КМ** за ХЕ Богатићи.

Примједба на износ одобрених трошкова рада, коју је поднио подносилац и која је опширно образлагана у достављеном коментару умјешача МХ ЕРС - Матично предузеће своди се на оспоравање стопе раста трошкова живота до августа 2007. године као референтне вриједности за повећање трошкова рада у посматраном периоду од претходног тарифног поступка и додатно увећање за раст трошкова живота по посљедњем извјештају Завода за статистику РС.

Други аргумент умјешача је поређење са нивоом зарада у Електропреносу БиХ и НОС-у, гдје се доказује да су просјечне зараде запослених у предузећима у саставу МХ ЕРС знатно ниже него у ове двије компаније.

РЕРС је пажљиво размотрио и оцијенио захтјев подносиоца за повећање стопе поврата на уложени капитал и повећање трошкова рада, као основне елементе у структури захтијеваног повећања цијене.

РЕРС оцјењује примјереном препоруку водитеља поступка и уважавање кумулативне стопе раста трошкова живота закључно са мјесецом за који су били познати подаци у вријеме када су окончан поступак формалне расправе. РЕРС такође оцјењује неоснованим захтјеве подносиоца и

умјешача за симултано праћење раста трошкова живота и свих других трошкова закључно са даном подношења примједби, а у исто вријеме обрачун прихода који се остварују из других основа, осим производње ради снабдијевања тарифних купаца електричном енергијом, а за које су трошкови укључени у потребни приход, на нивоу просјека 2006. године.

Међутим, поштујући начело обазривости РЕРС је уважио захтјеве подносилаца да се трошкови који нису под контролом подносилаца обрачунају по цијенама које подносилац може документовати. Трошкови рада нису трошкови ван контроле подносиоца. Аргументи у вези са колективним уговором и најнижом цијеном рада која из тога проистиче спадају у домен који је ван надлежности РЕРС-а. Број запослених радника и обим њихових послова, појединачни услови уговора са запосленим, као и методе обрачуна зарада на основу сложености и обима посла су питања којима се баве надлежни у предузећу. РЕРС само оцјењује укупан износ овог трошка уважавајући како затечено стање, тако и потребу реструктурирања.

Приликом доношења одлуке, РЕРС је користио упоредне анализе, и то између предузећа у РС, са предузећима у окружењу и у европским земљама који су доступни јавности (било да су објављени од стране званичних статистичких агенција или на интернет страницама компанија).

Ова поређења показују да су, иако је просјечна зарада по запосленом нижа него у земљама ЕУ, и нижа него у неким земљама у окружењу (Словенија, Хрватска), трошкови рада мјерени и по јединици производње и по јединици инсталисане снаге већи него у већини других земаља.

Уз све резерве у погледу начина презентације трошкова рада, просјечан трошак рада запослених по kW инсталисане снаге и произведеном kWh електричне енергије, те показатељ продуктивности рада по методологији ЕУРОСТАТ-а у предузећима у саставу МХ ЕРС су упоређени са истим показатељима у сличним компанијама у другим земљама. Продуктивност рада, мјерена додатом вриједношћу у цијени коштања по запосленом у МХ ЕРС износи 18,8 €/запосленом, а у Европској Унији 122,4 €/запосленом. Нижу продуктивност рада имају Румунија и Летонија. Учешће трошкова рада у укупним приходу и продуктивност рада у предузећима у саставу ЕРС, упоређени са истим показатељима у ЕУ, а посебно у земљама чланицама ЕУ које се, било по регионалном или развојном критеријуму, могу поредити са РС, за предузећа у области електричне енергије, гаса и водоснабдијевања, дати су у табели:

	Просјечни трошак рада по запосленом (у 000 ЕУР)	Додана вриједност по запосленом (у 000 ЕУР)	% зарада у укупном приходу
ЕРС	8,1	18,8	24,73%
ЕУ -25	43,2	122,4	9,18%
Чешка	12,6	54,5	6,54%
Естонија	8,5	27,7	7,62%
Шпанија	56,4	299,1	6,43%
Италија	39,0	130,5	8,18%
Летонија	6,6	16,2	14,73%
Литванија	7,8	20,0	10,79%

Мађарска	15,8	42,1	7,44%
Аустрија	62,7	154,0	11,51%
Пољска	11,3	36,9	8,63%
Словенија	23,2	57,0	12,47%
Словачка	9,9	52,8	5,97%
Румунија	5,0	7,6	8,20%
Бугарска	6,1	19,3	6,94%

Ако се као циљна вриједност користе подаци о нивоу зарада по запосленом у словеначким електранама, а које су у просјеку 3 пута веће него у ЕРС, учешће трошкова рада у укупним трошковима ХЕ у РС је 24,3%, а у словеначким ХЕ 22% (подаци за 2006. годину).

Због тога РЕРС не може прихватити захтјев подносиоца и умјешача да се додатно повећање трошкова зарада одобри као оправдан трошак.

РЕРС својом одлуком о нивоу оправданих трошкова рада одобрених у овом тарифном поступку ни на који начин не прејудицира дефинисање политике запошљавања у предузећу, политику стимулативног награђивања запослених и друге аспекте кадровске политике. Анализирајући приходе и расходе подносилаца захтјева РЕРС види могућност да се путем рационализације осталих трошкова пословања и остваривања већег прихода из осталих основа осим производње електричне енергије за снабдијевање тарифних купаца, може постићи оквир за прерасподјелу трошкова у корист зарада, наравно, уколико је подносилац тако дефинисао своју пословну политику.

Примједбе у вези са трошковима рада које одобрава Државна регулаторна комисија за електричну енергију (у даљем тексту: ДЕРК) нису узете у обзир, јер РЕРС није надлежан да оцјењује одлуке ДЕРК-а и обрнуто.

Трошкови накнада за коришћење природних ресурса и друге накнаде које директно или индиректно зависе од обима производње (накнаде за које је основица обим производње или обрачунати приход) утврђени су у складу са одговарајућим величинама годишње производње и Законом о накнадама за коришћење природних ресурса у сврху производње електричне енергије ("Службени гласник РС" број 85 /03). РЕРС одобрава на име накнада које зависе од учинака износ од **102.858 КМ** за ХЕ Месићи и износ **12.565 КМ** за ХЕ Богатићи.

Трошкови амортизације одобрени су у износу од **161.130 КМ** за ХЕ Месићи и у износу од **123.475 КМ** Богатићи у складу са образложењем датим у дијелу који се односи на Регулаторну основу.

Трошкови материјала и резервних дијелова односно издаци за набавку материјала и резервних дијелова одобрени су, како је захтијевано, у износу од **6.934 КМ** ХЕ Месићи и **65.000 КМ** ХЕ Богатићи.

Трошкови горива и енергије за ХЕ Месићи одобрени су у износу од **24.050 КМ**, а за ХЕ Богатићи у износу од **27.346 КМ**.

На име трошкова производних услуга за текуће одржавање одобрен је износ од 25.000 КМ за ХЕ Месићи, а за ХЕ Богатићи износ од 51.500 КМ. С обзиром на старост постројења, одобрен је већи износ на име трошкова одржавања у висини 25% предвиђених издатака, из разлога што ХЕ имају врло малу

вриједност регулативне основе, тако да из поврата на капитал не могу обезбиједити потребна улагања. Како се дијелом ради и о замјени новим дијеловима и реконструкцији која повећава вриједност средства, такви издаци се у складу са MPC 37 и MPC 16 капитализују.

Трошкови осталих производних услуга који обухватају издатке за транспорт, закуп, рекламу, комуналне услуге и слично, одобравају се у висини износа оствареног у базној години и то за ХЕ Месићи износ од **2.454 КМ**, а за ХЕ Богатићи износ од **2.000 КМ**.

Трошкови осигурања одобравају се у висини износа оствареног у базној години и то за ХЕ Месићи износ од **1.173 КМ**, а за ХЕ Богатићи износ од **872 КМ**. Утврђени износи одговарају остварењу у базној години за осигурање имовине средстава и запослених у сегменту производње.

Порези на имовину су били претходно одобрени у оквиру фиксних трошкова пореза и доприноса. Захтјев подносиоца одговара оствареним трошковима пореза на имовину, алоцираним на сегмент производње сразмјерно вриједности средстава, тако да је приједлог подносиоца прихваћен и одобрен износ од **3.770 ХЕ Месићи** и износ од **4.654 ХЕ Богатић**.

Чланарине, порези и доприноси који не зависе од учинака одобравају се у висини остварења базне године и то за ХЕ Месићи износ **3.003 КМ**, а за ХЕ Богатићи износ од **3.627 КМ**.

Износ регулаторне накнаде за подносиоца одређен је на основу процента који је примјењиван у базној години на приход од електричне енергије корисника дозволе и то за ХЕ Месићи износ **4.032 КМ**, а за ХЕ Богатићи износ од **5.500 КМ**.

Трошкови непроизводних услуга, репрезентације и остали нематеријални трошкови одобравају се у износу од 700 КМ за ХЕ Месићи и 1.000 КМ за ХЕ Богатићи.

Остали фиксни трошкови одобравају се у предложеном износу и то за ХЕ Месићи износ **500 КМ**, а за ХЕ Богатићи износ од **800 КМ**.

Трошкови управе, општих и заједничких послова који се обављају у предузећу одобравају се у износу од 153.016 КМ за ХЕ Месићи и 127.812 КМ ХЕ Богатићи, а према захтјеву и начину алокације подносиоца.

Подносилас је доставио примједбу да у тексту ИВП стоји да се за ХЕ Месићи препоручује износ као у захтјеву, а уствари је наведен износ остварен у базној години.

Ради се о захтјеву за повећање од 10%, при чему треба имати у виду да су у том износу садржани трошкови зарада од 2.087.698 КМ, а на основу генерално прихваћеног повећања од 13,68% може се признати 1.805.210 КМ. Како је подносилац већ у захтјеву исказао мањи износ трошкова општих и заједничких послова од одобрених за ХЕ Богатићи, тај износ је препоручен, што код ХЕ Месићи није био случај. С обзиром на процијењени износ остварених зарада у службама за опште и заједничке послове у базној години, РЕРС оцијенио да даље повећање овог трошка није утемељено, нарочито кад се има у виду обим послова које преузима МХ ЕРС - МП и за које су одобрени трошкови на том мјесту.

Трошкови управе, опших и заједничких послова које обавља МП МХ Електропривреда РС одобравају се у износу од **23.304 КМ** за ХЕ Месићи и **32.091 КМ** ХЕ Богатићи.

Како су се сви подносиоци у поступку формалне расправе изјаснили да су сагласни са планираним нивоом и распоредом трошкова Матичног предузећа МХ ЕРС, те да је потребно преузети послове који су Статутом повјерени Матичном предузећу, укључујући израду дугорочних планова развоја, за које је у овом тарифном поступку утврђено да их није израдио нико од подносилаца захтјева, оправдан је на име овог трошка износ од 2% укупних прихода сваког корисника дозволе који послује у саставу МХ ЕРС, а који одговара износу који је био одобрен у претходном тарифном поступку, увећан за износ који обезбјеђује финансирање потребних студија и стратегија развоја за све подносиоце, као и финансирање увођења и одржавања ISO стандарда у пословању, увођење система финансијског управљања и унапређење радних процеса, а ове послове подносилац може повјерити Матичном предузећу МХ ЕРС или неком другом лицу. На тај начин РЕРС би омогућио да се отклони суштински недостатак у пословању свих кориснике дозвола за обављање дјелатности производње, дистрибуције и снабдијевања у саставу МХ ЕРС, од којих се недостатак дугорочних планова и стратегија развоја, као и планирања инвестиција уопште, појавио као проблем и у овом тарифном поступку, уведу стандардизовани поступци, унаприједи финансијско управљање, изврше припреме за услове пословања на конкурентском тржишту, те други задаци који су обавеза подносиоца према условима дозволе.

РЕРС одобрава варијабилне трошкове у укупном износу од 144.235 КМ за ХЕ Месићи и 642.948 КМ за ХЕ Богатићи.

Фиксни трошкови одобрени су у укупном износу од 866.059 КМ за ХЕ Месићи и износу од 817.410 за ХЕ Богатићи.

Укупни трошкови обављања дјелатности утврђују се у износу од **1.010.295 КМ** ХЕ Месићи и у износу од **1.460.358 КМ** за МХЕ Богатићи.

Анализа захтјева и пратеће документације, као и упоредна анализа других предузећа која обављају електроенергетску дјелатност у Републици Српској, а која послују у саставу МХ ЕРС, показала је да не постоји једнообразан рачуноводствени приступ објелодањивању ревалоризационих резерви и реализацији ревалоризационих резерви. Подносилац захтјева је у складу са МРС 16 и усвојеним рачуноводственим политикама уредно објелоданио износ ревалоризационих резерви у структури власничког капитала, као и износ реализованих ревалоризационих резерви, што је резултирало да износ захтијеваног поврата на власнички капитал, обрачунатог примјеном стопе од 3% и умањеног за реализоване ревалоризационе резерве буде 4.651 КМ.

Имајући у виду чињеницу да су корисници дозвола за обављање електроенергетских дјелатности прије дефинисања заједничке рачуноводствене политике на различите начине вршили усклађивање књиговодствене вриједности имовине, намеће се закључак да су износи ревалоризационог вишка у евиденцији корисника дозвола резултат стицаја више околности и различитих приступа, те да примјена одредбе члана 24. став (2) на овако одређене износе доводи предузећа у различит положај зависно од тога како су вршили усклађивање вриједности имовине до 2002.

године, а након тога зависно од тога како су примјењивали усвојену рачуноводствену политику. На основу наведеног, РЕРС је оцијенио да је препорука водитеља поступка утемељена и да се евиденција подносилаца о структури капитала и промјенама на капиталу не може користити као основа за утврђивање оправданог износа поврата на власнички капитал на начин прописан чланом 25. Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку.

С обзиром да се у овом тарифном поступку оцјењује оправданост елемената захтјева за одобрење цијена свих предузећа у саставу МХ ЕРС, да код више подносилаца недостају подаци о реализованом ревалоризационом вишку, РЕРС је одлучио да се поврат на власнички капитал обрачуна по истој стопи за све подносиоце, без умањења за стварно објелодањени или процијењени реализовани ревалоризациони вишак, умјесто да РЕРС врши процјене ових вриједности.

Из наведених разлога потребно је да подносилац изврши процјену фер вриједности основних средстава на бази трошка замјене новим (РЦН), фер садашње вриједности и процјену дијела вриједности основних средстава која одговара акумулираној амортизацији обрачунатој на одређену тржишну вриједност новог средства у складу са одредбама Закона о порезу на добит, и укупном импаритету, и на основу тога формира основицу за обрачун поврата на капитал. На тај начин ће се обезбиједити да сваки корисник дозволе, без обзира на рачуноводствену политику и начин њене примјене, има исти третман, те да у структури потребног прихода не буде садржан трошак амортизације на већ амортизована средства и поврат на већ амортизовани дио вриједности средстава.

Имајући у виду остварену добит у базној години, просјечну пондерисану каматну стопу на позајмљени капитал, стопа поврата на капитал утврђена је у складу са члановима 22, 23. и 24. Правилника, и на власнички капитал износи 2%. На основу тога је утврђен поврат на власнички капитал у износу од **68.518 КМ** за ХЕ Месићи и **36.843 КМ** за ХЕ Богатићи.

ХЕ Месићи и ХЕ Богатићи немају остали приход од других дјелатности остварен коришћењем средстава укључених у регулативну основу, јер је у трошкове и средства за обављање дјелатности распоређен само онај дио који се односи на производну дјелатност.

Анализом захтијеваних трошкова и расхода, те процјеном њихове оправданости и цјелисходности, ради обављања дјелатности производње електричне енергије, РЕРС је подносиоцу захтјева одобрио **потребни приход** за годину примјене цијена за ХЕ Месићи у износу од **1.078.810 КМ** за остварење плана производње од 18.722.524 kWh и за ХЕ Богатићи **1.497.201 КМ**, за остварење плана производње од 34.240.780 kWh.

На основу утврђене годишње производње електричне енергије и средње годишње расположиве снаге, а складу са чланом 48. Правилника, израчуната је просјечна цијена на прагу електране ХЕ Месићи у износу од **0,0576 КМ/kWh**, која у двокомпонентном моделу има сљедећу структуру:

- јединична цијена капацитета у износу од 300,28 КМ/kW годишње и
- јединична цијена произведене електричне енергије у износу од 0,0077 КМ/kWh.

Просјечна цијена на прагу електране ХЕ Богатићи износи **0,0437** KM/kWh, а у двокомпонентном моделу има сљедећу структуру:

- јединична цијена капацитета у износу од 115,10 KM/kW годишње и
- јединична цијена произведене електричне енергије у износу од 0,0188 KM/kWh.

Како и дистрибутивне електране имају исти статус у погледу свог учешћа у снабдијевању тарифних купаца као сви други корисници дозволе за производњу електричне енергије, то је за снабдијевање тарифних купаца потребно да учествују сразмјерно удјелу своје производње у укупној производњи електричне енергије у РС.

Због тога се за снабдијевање тарифних купаца одређује 63,8% укупне производње, а подносилац има право да продаје преостали дио производње нетарифним купцима (квалификовани купци у РС, купци ван РС).

Појектовани приход од нетарифних купаца, као калкулативна величина, одређен је на бази тржишне цијене у складу са чланом 50. и 51. Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку.

Приход од продаје електричне енергије нетарифним купцима је величина која зависи од тржишних цијена и у том дијелу је ван контроле подносиоца. Да би се утицај промјенљивих цијена на приход подносиоца свео на што мању мјеру, РЕРС у калкулацији прихода од нетарифних купаца примјењује начело обазривости у погледу пројектоване тржишне цијене.

Имајући у виду остварене продајне цијене за нетарифне купце подносиоца у базној години, остварене цијене на доступном тржишту и кретање цијена електричне енергије, РЕРС процјењује да просјечна тржишна цијена коју подносилац може остварити на референтном тржишту БиХ износи најмање 0,088 KM/kWh. У складу са начелом обазривости, РЕРС за обрачун прихода од осталих купаца користи цијену од 0,065 KM/kWh, чиме се обезбјеђује да подносилац, у случају значајног одступања од годишње производње утврђене у овом тарифном поступку, може надокнадити оправдане трошкове рада и одржавања, као и поврат од најмање 2%. Остварењем утврђене годишње производње подносилац може остварити већи приход од потребног прихода утврђеном у овом тарифном поступку од најмање 155.912 KM за ХЕ Месићи и 285.141 KM за ХЕ Богатићи, и тиме остварити већу добит од одобрене или неку другу ставку у структури потребног прихода у складу са својом пословном политиком.

Цијена електричне енергије за снабдијевање тарифних купаца утврђена је на основу потребног прихода заснованог на наведеним претпоставкама.

Потребни приход који се остварује продајом електричне енергије за снабдијевање тарифних купаца износи 638.188 KM за ХЕ Месићи и 691.369 KM за ХЕ Богатићи. Одобрена просјечна цијена електричне енергије намијењене за снабдијевање неквалификованих купаца у Републици Српској за ХЕ Месићи износи **0,0534** KM/kWh, и за ХЕ Богатићи износи **0,0317** KM/kWh.

Како је цијена електричне енергије на прагу електране садржана у цијени снабдијевања неквалификованих купаца електричном енергијом, приликом утврђивања потребног прихода на годишњем нивоу и на основу њега цијене,

РЕРС је посебно водио рачуна о интересима купаца електричне енергије, уважавајући истовремено и потребе подносиоца захтјева и сматра да је утврђена цијена правична, јасна и заснована на објективним критеријумима и да подносилац захтјева може подмирити оправдане трошкове рада и одржавања и остварити поврат на ангажована средства, те да су начела тарифне методологије прописана чланом 6. Правилника у потпуности примјењена.

Приликом одлучивања РЕРС је имао у виду и чињеницу да се тарифни купци снабдијевају електричном енергијом у систему обавезе јавне услуге, како је то прописано чланом 51. Закона, да је условима издате дозволе подносиоцу захтјева та обавеза одређена, у оквиру које је исти дужан да својим купцима обезбиједи електричну енергију што је могуће економичније. Обавеза јавне услуге подразумијева и сигурност снабдијевања, редовност и квалитет услуге и цијену, укључујући и заштиту крајњих купаца, како је то прописано чланом 3. Директива о правилнима унутрашњег тржишта електричне енергије 2003/54/ЕС.

У прелазном периоду примјене Правилника, док се не испуне сви прописани услови, РЕРС је утврђивао чињенице на основу података које му је доставио и образлагао подносилац захтјева, а недостајуће податке је процјењивао на основу члана 98. Правилника, уважавајући чињеницу да је електроенергетски сектор у Републици Српској у фази реструктурирања у коме је предузећима која обављају електроенергетске дјелатности омогућено одређено вријеме за прилагођавање условима регулације.

У прелазном периоду РЕРС ће у складу са чланом 32. став 1. и чланом 113. став 1. Закона о електричној енергији, правилима и прописима РЕРС-а, као и условима дозволе за обављање дјелатности производње електричне енергије, од подносиоца захтијевати достављање одређених података и информација. Ову обавезу подносилац захтјева је дужан испунити и на тај начин ће се у будућим тарифним поступцима употпунити чињенични основ, на бази кога ће се моћи у потпуности реално цијенити оправданост појединих трошкова. РЕРС ће, такође, у оквиру редовних и ванредних активности надгледања примјене услова дозволе, вршити провјере остварења и алокације трошкова по основу обављања лиценциране дјелатности. Анализе резултата добијених провођењем ових активности могу бити основ за покретање тарифног поступка на иницијативу РЕРС-а.

У цјелокупном тарифном поступку, водило се рачуна и о постепеном увођењу међународно прихваћене регулаторне праксе и постепеног увођење општеприхваћених међународних стандарда, како би се избјегле изненадне и драстичне промјене тарифа у прелазном периоду регулације тржишта електричне енергије у Републици Српској, како је то прописано чланом 5. став 1. тачка и) и чланом 116. став 1. Правилника.

На основу свега наведеног, слиједећи циљеве одређене Законом, РЕРС је утврдио потребан приход за обављање дјелатности производње електричне енергије подносиоца захтјева и структуру цијене на прагу електране, као што је то наведено у тачки 1. диспозитива овог рјешења, а на основу члана 8-27 и члана 47-53 Правилника.

Тачка 2. диспозитива рјешења заснива се на члану 51. став 1. Правилника.

Тачка 3. диспозитива овог рјешења заснива се на члану 49. став 1. и члану 102. став 1. Правилника.

Ово рјешење је коначно, како је наведено у тачки 4. диспозитива рјешења, а на основу члана 29. Закона, на коме се заснива и поука о правном лијеку.

Тачка 5. диспозитива овог рјешења заснива се на одредби члана 34. Закона и члана 20. Статута Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске, којим је прописано да се одлуке и рјешења Регулатора објављују у „Службеном гласнику Републике Српске“. С обзиром да је образложење рјешења преобимно, а у циљу економичности, у „Службеном гласнику Републике Српске“ објављује се увод и диспозитив рјешења са назнаком мјеста гдје се комплетно рјешење ставља на располагање, чиме се сматра да је на овај начин остварен принцип транспарентности.

Правна поука: Против овог рјешења може се покренути управни спор подношењем тужбе Окружном суду у Требињу у року од 30 дана од дана пријема рјешења.

Предсједник

Миленко Чокорило